

Munkholmgrunna før Ramallah

Dag Rønning*

Samarbeidet med Trondheims palestinske vennskapsby Ramallah bærer frukter. Jad Salman reiser nå hjem etter tre måneder som gjestekunstner. Han legger igjen noen spor og tråder mellom forskjellige kulturmiljøer

Jad er født og oppvokst i byen Tulkarem, nord på Vestbredden. Den ligger 16 kilometer fra Middelhavet, knapt ei stripe i geografisk sammenheng. Men Jad har aldri sett havet - de 16 kilometerene heter Israel. Ved kysten utenfor Tulkarem anla de byen Netanya, kjent perm-by for mange norske FN-soldater. Grensa gjør at palestinere ikke slipper inn, de må iallefall ha adskillig bedre grunner enn et ønske om å se havet.

Byavisa tenkte at en liten svipptur på fjorden, kunne være en god ramme rundt en liten oppsummering av Jad's Trondheimsopphold. La daddel-eteren få kjenne litt på Blåmyra.

Trondheimsfjorden er nå ikke helt havet da, men i "hværtfaill næsten". Strindfjorden en ruskete vinterdag burde holde for en innlandspalestiner. Vi ringte til byfisker John Hvidsand og fikk en avtalt en tur dagen etter.

Hvidsand Senior på 32 fot ligger innerst i Ravnkloa og putrer såvidt når vi kommer neste formiddag. John var utafor Tautra allerede i sekstida i morges. Han står og renser garnene for pigghå og småbannes over de små haiene som river sund torskegarna. Han melder ellers rolig sørvæst, stiv kuling på kysten.

Jad kommer ruslende sammen Marius Amdam, kunstnerkollega fra Lademoen Kunstnerverksteder (L.K.). Etter å ha hilst på John pakker de frem medbragte termodresser og starter oppsummeringa allerede på bryggekannten. Jad er veldig fornøyd med oppholdet i Trondheim og han ivrer etter å få formidlet det.

- **Opplegget har vært** proft hele veien, ting er blitt lagt til rette for meg, og jeg har oppnådd og opplevd mye. Det har vært godt å være fredfull palestiner og det har vært godt å få representere folket sitt her. Jeg har møtt en annen hverdag enn hjemme, jeg har hatt fri fra krigshverdagen, jeg har fått være bare menneske og kunstner. Nå har jeg har kofferten full av inntrykk som jeg skal dele på når jeg kommer hjem.

- Systemet rundt Jad har gått seg til underveis, skyter Marius inn og fortsetter;

- Samarbeidet mellom Trondheim og Ramallah ble først mulig i post-Slungård tid, da kunne den pinlige kranlinga omkring dette avblåses og Ramallah fikk offisiell status som vennskapsby. Jad ble innbudt av vennskapsforeningen Trondheim

- Ramallah ved leder Wenche Aarethun, mens Ann Lundstrøm ved L.K. stilte pakke med gjesteatelier og bolig på Lademoen, stipend og hjelp rundt papirmølla for øvrig. Jad ble godt mottatt på Kunstakademiet i Trondheim hvor han straks fikk nøkkelkort og anledning til å lage palestinsk aften og presentasjon. Han har ellers vært på atelierbesøk, fått hjelp og stiftet kontakt med flere andre trønderske kolleger.

Marius var på nitti-tallet en av initiativtagerne bak TIAFAR – The International Academy of Fine Arts Ramallah hvor Jad har studert – og han har vært kompis og sjøloppnevnt fadder for Jad under besøket.

- Ja, sjøloppnevnt ja, men jeg var jo borte i Berlin en måned og alt gikk på skinner hele veien. Når jeg ser på det nå tror jeg at oppholdet med Jad har åpnet noen dører og at det har oppstått kommunikasjon på tvers av tradisjonelt skilte kunstmiljøer her i byen. En person som kommer utenifra og som beveger seg i på tvers av leirene kan bidra til å åpne noen gjerder. Jeg håper ordningen fortsetter og at det kommer flere.

Jon har fått garna fri for pigghå og begynner å løsne fortøyningene. Små haiener ligger og gaper mot oss på dekket. Jad smiler bare såvidt og virker lite krigersk.

- Konflikten mellom jøder og palestinere er blitt mer enn en krig. Det er en konstant krigsvirkelighet, generasjoner vet ikke om noen annen hverdag. Vi har forlenget passert det stadiet hvor nedsettende ord betyr noe. Som en FN-talsmann uttrykte det; In the Middle East they don't count bodies any longer, they count land. Jad drar seg gjennom håret og svelger. Jeg er snart tredve nå og oppholdet i Trondheim er min lengste erfaring av et samfunn uten piggråd og maskingeværer. Jeg må fortelle om dette når jeg kommer hjem, det får være min skjerv; å vitne om en annen virkelighet som kan vare.

John drar på håndgassen og dieselmotoren våkner med et skrell. En flokk måser våkner av matsignalet og legger seg over sjarken mens vi tøffer ut kanalen. Vi har bestilt bruåpning og Jad kikker forventningsfullt utover mens vi venter på at Skansenbrua skal åpne seg. Han ville ikke ha sjøsykepillene John tilbød, og formen virker fin.

Utafor moloen settes Hvidsand Senior på god marsjfart. Jad holder seg godt fast i rekka mens gliset blir bredere og bredere. Når han forteller om feskmat eller sjøliv i sin region høres det mest ut som en kristendomstime i sjetteklassen.

- Joda, vi har jo Genesaretsjøen og Jordanelva. Freshwaterfish from there, yes. River of Jordan er ikke særlig svær lengre, believe me, men jeg har badet i kulpen hvor Johannes døpte Jesus. Det går an å få fersk sjømat på markedet i Ramallah, det kan komme noe fra Gaza eller fra The Red Sea, oh no; nothing from The Dead Sea.

Jad trives tydelig til fjords, skryter av vinden, bølgene, saltvanns-lukta og den urtrønderske blågrågrønne fargepaletten som er i storform i dag.

- Dette er very, very nice. The earth is moving. We're so small out here. Jeg ville vært en dårlig fisker, i allefall de første par månedene, jeg ville bare kjørt rundt og rundt på havet. Dette er merkelige saker, hehe, look at all them sceaming white birds, you call them "måser"? Jeg måtte ha blitt ferdig kjent med elementet før jeg hadde husket at jeg også skulle leve av det.

Etter litt justering etter ekkoloddet er vi på grunna mellom Munkholmen og Trolla, kjent som en god feskplass for sei. Det ligger ei lenke der allerede, ifølge John har den ligget der ei uke og han brummer og rister på hodet, men bakker opp sjarken litt bortenfor. Jad holder seg respektfullt på avstand mens garnlenkene renner over ripa. Når bruket er ute og blåsa slippes, spytter vi alle i sjøen og kauker; "Inshallah!"

John har sjansen på å nå ei ny bruåpning hvis han gir full gass hjem, og han lurer på om "palestiner`n e fornøyd?" Spørsmålet får nok feil nyanse under oversetting – for Jad forsikrer nok en gang om hvor såre fornøyd han er med oppholdet i Trondheim.

- Jeg har fått kolleger, venner og møtt en kultur som snakker til mennesket i meg. Det har vært et gedigent faglig påfyll; jeg har fått sett andres teknikker, emner, materialvalg. Ånd og inspirasjon fra andre kunstnere har kanskje likevel vært det viktigste.

Gamle Lademoen Skole har vært Jad's bolig og arbeidssted under oppholdet. I Lademoen Kunstnersenter er det bolig og atelier for gjestende kunstnere. De får selvsagt også bruke

felles verksteder eller annen infrastruktur. Jad hadde også utstilling der som bl.a. ble besøkt av selveste Rita Otervik med ordførerkjede. Ei veldig trivelig dame med et stort, stort smil, ifølge Jad.

Ordførervisitten satte også fart i en videre formalisering av en fast kunstnerutveksling mellom de to vennskapsbyene. Marius tar ordet igjen og forteller om hvordan det arbeides for et opplegg for at kunstnere fra TIAFAR kan ta batchelorgard i Trondheim, nå som Kunstakademiet er blitt en del av NTNU.

- Utvekslingen bør absolutt også gå den andre veien. Huttetu - hvor sunt hadde det ikke vært for studenter ved Akademiet i Trondheim å bytta ut Solsiden med Vestbredden for noen måneder. Det gjør noe med deg, du tror du er på en annen planet. Det en lærer av å se virkeligheten der nede kan en ikke få fra bøker eller klasserom. Det er et kultursjokk og en enorm inspirasjon; historien, kulturen - og krigen - som er overalt.

- Can we stay out here a little longer?

Jad spør høflig mens Skansen blir større og større. Marius og Byavisa er forlengst midt i en diskusjon om hvilket serveringssted som kan tenkes å kunne by på en glovarm rødvinstoddy på seinformiddagen, og Hvidsand Senior har stø kurs mot kanalmunningen.

Vi lover Jad en lengre tur på det ordentlige havet neste gang.

- Where you'll see no land.

- OK, next time. Jad smiler, sjølivet ga visst mersmak.

Dag Rønning; Norwegian Journalist, text for bysavisa newspaper/magazine.
Trondheim, Norway | 13.12.2005

<http://www.byavisa.no/bolig/artikler.php?artid=199>